

LOCAȚIA GEOPOLITICĂ A ROMÂNIEI

Asist. univ. Anca Dinicu

Abstract

Geopolitics is again en vogue.

The geopolitical transition process, started with the end of the Cold War, has given our country the chance to promote a positive policy of cooperation, in order to ensure and sustain its role of stability in the region. In the present, Romania must elaborate and implement its own vision, concerning the geopolitical location in Europe, as a permanent component of its foreign policy.

Geopolitica este din nou la modă.

Supusă oprobiului public după înfrângerea Germaniei și Japoniei în a II-a conflagrație mondială, geopolitica a fost exclusă din sfera cunoașterii și din alte considerente. Pe de o parte, coaliția antifascistă a urmărit să elimine orice legătură între practicile geopolitice și înțelegerile de la Ialta din 1945 (când au fost stabilite sferile de interes ale puterilor învingătoare). Pe de altă parte, atitudinea Moscovei în cadrul granițelor unionale, adică modalitatea de stabilire a frontierelor interne, strămutările de populații și politicile economice arbitrare, toate acestea au generat animozități, adeseori evidente, de natură geopolitică pe care însă Kremlinul nu dorea să le împărtășească lumii întregi. Nici adversarilor politici mondiali pentru că ar fi dat dovadă de incapacitate în managementul afacerilor interne, nici supușilor ori acoliților politici din propria sferă de influență pentru că ar fi putut să ridice semne de întrebare și să genereze idei.

La acest tablou mai trebuie adăugat că rivalitatea dintre capitalism și socialism a solicitat toată atenția, fiind promovată ca un conflict ideologic, fapt care a făcut posibilă trecerea sub tăcere a comportamentului geopolitic al ambelor blocuri.

Războiul Rece, rezultat al atitudinii sovietice și americane, a condus, de-a lungul existenței sale la transformări importante în structura actorilor scenei geopolitice mondiale. În acest context trebuie să amintim cel puțin două elemente: dezvoltarea armelor nucleare și decolonizarea planetei.

Punctul maxim al reîntoarcerii geopoliticii în sfera de interes public a fost atins în perioada 1989-1990 când balanța de putere stabilită la nivel mondial a fost dezechilibrată prin manifestarea turbulențelor globale.

Sfârșitul Războiului Rece sau cotitura luată de acesta la începutul ultimului deceniu al secolului trecut a dat șansa statelor din spațiul european de interes al Moscovei să se reorienteze în problemele de politică externă, printre altele. Au apărut structuri regionale și subregionale, s-au modificat hărți politice, au fost inițiate noi forme de cooperare, s-au intensificat demersurile privind accesul la resursele naturale deficitare.

Fără a absolutiza importanța factorului geografic, acesta rămâne un element prezent în luarea deciziilor politice, militare, culturale sau de oricare altă natură. Mai mult, putem afirma că “jucându-ne” cu rigla pe hartă și cunoscând puțină istorie putem anticipa mișcările sistemului internațional. Însă elementul geografic devine cu adevărat util în demersul analitic doar în relație cu alți determinanți de natură obiectivă sau subiectivă. Cu toate acestea, este cert că geografia poate avantaja sau dezavantaja politic un popor, o națiune, un stat.

Atunci când stabilim poziția geopolitică a unui stat trebuie să avem în vedere că, de fapt:

- construim un tablou al forțelor prezente și active în diferite grade pe scena/zona analizată;
- reperăm obiectivele majore și țintele profunde ale actorilor;
- identificăm și analizăm modul în care mijloacele fiecăruia sunt implicate prin geostrategii concepute pentru a se apropia de scopurile fixate, ținându-se cont, în același timp, de reacțiile previzibile ale celorlalți protagoniști [1].

Geopolitica este interesată de obiectivele ce vizează cooperarea în regiune și destinderea relațiilor dintre protagoniști dar și de utilizarea forței sau de jocurile viclene pentru câștigarea supremației. Ea urmărește totalitatea preocupărilor actorilor prezenți pe scena internațională respectivă, indiferent dacă este vorba de decidenți politici, diplomați, militari, de ONG-uri sau de opinia publică, fiind sensibilă la ceea ce, în planurile protagoniștilor, reflectă eterogenitatea spațiului, condițiile naturale, istoria, religia, diversitatea etnică [2].

Procesul de tranziție geopolitică început în 1989-1990 a permis României să promoveze o politică pozitivă de deschidere, cooperare și bună vecinătate, în special pentru a-și asigura și promova rolul de factor de stabilitate pe fondul evoluției unor focare conflictuale în Europa de Est și în Balcani. Separând fizic cele două zone de turbulențe din jurul granițelor ei, România a fost apreciată în demersurile ei de preservare a propriei securități. Riscurile la adresa securității noastre puteau deveni surse majore de risc pentru întregul continent.

Așadar, noul context internațional (post Război Rece) a oferit României posibilitatea de a-și promova la nivel continental și nu numai, un nou rol – acela de punte de legătură, de placă turnantă a legăturilor intraeuropene și a aceloră dintre Europa și regiunile învecinate.

Având ieșire la Marea Neagră și controlând o parte din cursul Dunării, țara noastră reprezintă un spațiu favorabil circulației în toate direcțiile între Europa de Est și de Vest, între Europa de Nord și Balcani, între Europa și Orientul Mijlociu.

Problema locației geopolitice a unui stat trebuie determinată având în vedere:

- punctele de interes ale marilor puteri în zona analizată și impactul acțiunii lor asupra funcționării acesteia;
- ierarhia statelor din zonă și interesele lor;
- valorile culturale și spirituale predominante în zonă;
- relațiile acestor state cu marile puteri;
- și viziunea fiecărui stat asupra securității. Din acest punct de vedere, abordarea problematicii securității europene presupune stabilirea cu prioritate a granițelor continentale: **unde începe și, mai cu seamă, unde se sfârșește Europa?** Este evident că vorbim despre o perspectivă geopolitică și nu geografică rigidă, a teritorialității continentale.

Considerăm acest demers necesar având în vedere profundele mutații de pe scena internațională, rapiditatea cu care se desfășoară evenimentele, precum și nevoia de previziune.

Scena internațională a secolului XXI nu va fi un loc armonios. Vor continua să existe și chiar să se adâncească marile diferențe între multiplele regiuni. Procesele de integrare (politică, economică) se vor desfășura în paralel cu cele de dezintegrare. Globalizarea derivată din dorința de a beneficia de produsele economiei globale va trebui să coexiste cu fragmentarea născută din confortul psihic al oamenilor de a-și apăra valorile, principiile.

Revenind la problematica securității europene, trebuie să aflăm răspuns la o serie de întrebări strategice:

- mai sunt SUA putere europeană?
- care sunt interesele Rusiei și care este spațiul de manifestare al acestora?
- adâncirea și extinderea procesului de instituționalizare a Europei Comunitare înseamnă stabilirea unor noi granițe continentale?

Omenirea, prin actorii săi încă principali – statele, a intrat într-o nouă etapă de stabilire și redefinire a intereselor. Așa cum atunci când vorbim despre securitate nu mai avem în vedere exclusiv sensul ei clasic, militar, la fel puterea unui stat nu mai poate fi privită doar ca un complex de elemente, abordare specifică perioadei Războiului Rece. Puterea cunoaște un proces de specializare. Este adevărat, putem încă să mai vorbim de o putere în complexitatea sa (SUA), dar lumea cunoaște o evoluție tot mai accentuată spre multipolaritate:

- pe de o parte avem puteri politice, puteri militare, puteri economice;
- iar pe de altă parte există puteri continentale sau regionale, puteri sub-regionale dar și state care nu pot emite pretenția de a avea vreo opinie în legătură cu procesualitatea evenimentelor de pe plan internațional, indiferent de amploarea zonei de analiză.

În ceea ce o privește, rolul României pe scena internațională trebuie abordat deocamdată din perspectiva poziționării ei geografice sensibile; țara noastră îndeplinește o misiune defensivă – de apărare a Europei de amenințări, dar și o misiune ofensivă în sens pozitiv – de aport la stabilitate.

Stabilirea locației geopolitice nu este un demers simplu, acest proces depinzând, așa cum arătam, de mai mulți factori.

Așadar, **în ce zonă geopolitică plasăm România** [3]?

- în Europa Centrală, alături de alte 6 state (Polonia, Germania, Austria, Slovacia, Croația, Ungaria);
- în Europa de Sud-Est, alături de alte 9 state (Slovacia, Ungaria, Croația, Albania, Moldova, Bulgaria, Grecia, Iugoslavia, Bosnia-Herțegovina);
- în Europa Balcanică, alături de alte 6 state (Bulgaria, Croația, Macedonia, Albania, Grecia, Turcia europeană);
- sau în zona bazinului Mării Negre, alături de alte 6 state (Bulgaria, Turcia, Georgia, Rusia, Ucraina, Moldova).

Variantele propuse trebuie să aibă în vedere că:

- de fapt, Dunărea delimitează Balcanii de restul Europei fără să constituie, e adevărat, o linie de ruptură;
- în trei din cele patru opțiuni suntem legați de Bulgaria, “partenerul” nostru în drumul spre integrarea în structurile europene;
- din punct de vedere spiritual legăturile cu Europa Centrală sunt cele mai reduse ca intensitate. S-a vorbit mult în acest sens și procesul mai continuă în unele cercuri de “incapacitatea structurală a popoarelor ortodoxe din Estul Europei de a se integra în ritmul real al Europei civilizate – catolice și protestante. Popoarele ortodoxe sunt lente, conservatoare, tradiționaliste și ostile oricărei înnoiri. Catolicii sunt mai numeroși, mai bogați și mai evoluți în practici misionare, catehetice, filantropice sau intelectuale. Ortodocșii își ascund complexele și își amână problemele...spun adesea frații noștri de la vest (...)” [4].

Din perspectiva calității de membru de jure a României în NATO, se poate afirma că Marea Neagră conferă țării noastre o dublă posibilitate;

- pe de o parte s-a vorbit despre o integrare a Bucureștiului în flancul sudic al Alianței (legătura cu Marea Mediterană realizându-se prin strâmtoari).

- pe de altă parte, Bucureștiul poate fi considerat ca făcând parte din flancul estic, pe o axă de la Vest la Est țara noastră aflându-se în partea orientală a continentului, poate chiar la limita lui “europeană”. Sau altfel spus, România este capul de pod al Europei extinse spre estul continentului.

Integrarea României în NATO face ca aliații să exercite controlul asupra spațiului litoral și maritim de Vest al Mării Negre; de asemenea, asigură accesul rapid și confortabil la spațiul Orientului Mijlociu fapt care i-a determinat, probabil, pe unii analiști americani să elaboreze conceptul de **Orient Mijlociu Mare, arie care urcă până la România, incluzând-o.**

Cert este că întreaga zonă în care ne situăm geografic a fost basculată din sfera sovietică înspre puterile occidentale. Ceea ce înseamnă că **România a fost cuprinsă în procesul european integrator. Finalizarea acestuia sperăm să ne plaseze într-o zonă care din punctul de vedere al stabilității și al promovării și respectării valorilor occidentale să corespundă idealurilor noastre de popor european.**

Determinarea locației geopolitice a unui stat nou pe scena democrației globale, așa cum este România, are nevoie de un sistem de legitimare politică. Demersurile trebuie finalizate prin stabilirea unei concepții la nivel național și care să devină un element definitoriu al unei politici externe concepute la București.

Deocamdată României nu-i rămâne decât să încheie reforma militară și să dobândească statutul de economie de piață funcțională.

Doar în aceste condiții vom fi capabili de o atitudine conjugată la nivel național în direcția definirii unei poziții geopolitice care să răspundă aspirațiilor noastre de **viitor stat aliat și comunitar**. Pentru că acum, România nu-și poate exprima puterea decât prin ceea ce dorește să devină și nu prin ceea ce este.

“Bătălia pentru viitor a României nu este tributară nici unui fel de retorici. Prezentul ne așează în fața unei alternative unice: **a fi sau a nu fi în istorie!** Dacă la dilema hamletiană vom răspunde «absent», statutul de învinși nu ne va oferi, pentru o lungă și dureroasă perioadă de timp, decât trăirea tragică într-un spațiu pe care l-am numi, încă o dată, Neantul Valah” [5].

Note bibliografice

[1] Cloval, P., *Geopolitică și geostrategie – Gândirea politică, spațiul și teritoriul în secolul al XX-lea*, Editura Corint, 2001, p.8

[2] Cloval, P., *Geopolitică și geostrategie – Gândirea politică, spațiul și teritoriul în secolul al XX-lea*, Editura Corint, 2001, p.10

[3] Marin, V., *Geopolitica – XXI. Fundamente*, Editura Tipona, Brașov, 2002, p.39-40

[4] Năstase, A., *Bătălia pentru viitor*, Editura New Open Media, București, 2000, p.305

[5] Năstase, A., *Bătălia pentru viitor*, Editura New Open Media, București, 2000, p.355